

DOI <https://doi.org/10.28925/2311-2425.2025.2416>

УДК 811.111'38+811.112.2'38]:801.6:342.228

ДОМІНАНТНІ ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНІ ЗАСОБИ СТИЛІСТИЧНОГО УВИРАЗНЕННЯ ТЕКСТІВ АНГЛО- ТА НІМЕЦЬКОМОВНИХ ДЕРЖАВНИХ ГІМНІВ

Приходько А.М.

Національний університет "Запорізька політехніка"

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5051-8711>

aprykhod777@gmail.com

This work is licensed under the Creative Commons Attribution 4.0 International License. To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/> or send a letter to Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

Статтю присвячено вивченню засобів творення художньої образності в текстах англійських і німецьких державних гімнів. Метою роботи є з'ясування домінантних лексико-граматичних засобів, прийомів і технік лінгвостилістики, використовуваних у текстах означених гімнів. Методами дослідження є усталені процедури і прийоми стилістичної інтерпретації та герменевтичного опису мовленнєвих явищ, що спостерігаються, а також зіставний аналіз засобів виразності, характерних для цих текстів.

З'ясовано, що серед усього розмаїття стилістичних фігур, прийомів і засобів, відомих мовознавству, в досліджуваних текстах використовуються лише два їх лексико-граматичних типи – фігури заміни (тропи) та фігури додавання. При цьому помічено, що тут реалізується лише та частина фігур заміни, логіко-семантичною основою якої є порівняння, а серед фігур додавання – та їх частина, що базується на повторі. Доведено, що серед перших для гімнів продуктивними є порівняння, перифраз, метафора і метонімія, а серед других – ампліфікація, синтаксичний паралелізм, анафора і епіфора. Найпродуктивнішим тропом серед обох текстових кластерів виявився епітет – єдиний стилістичний засіб, який зближує фігури заміни і фігури додавання. Також доведено, що будучи кількісно обмеженим у плані домінування зазначених фігур-гіперонімів, стилістичний "асортимент" текстів англо- та німецькомовних гімнів виявляється зовсім необмеженим у плані їх гіпонімічних різновидів – низхідних засобів естетичного увиразнення художнього мовлення.

Стилістичні фігури, прийоми і засоби, актуалізовані в текстах англо- та німецькомовних гімнів, виявляються спрямованими на реалізацію єдиної когнітивно-сугестивної настанови – естетичного впливу на клієнтів дискурсу через художню образність.

Ключові слова: художній текст, державний гімн, стилістичні фігури, стилістичні прийоми, лексико-граматичні засоби, фігури додавання, фігури заміни, тропи.

Prykhodko A.M. Dominant lexical and grammatical means of stylistic expression of the texts of English and German-language national anthems

The article studies the means of creating artistic imagery in the texts of English and German national anthems. The aim of the work is to clarify the dominant lexical and grammatical means, methods and techniques of linguostylistics, used in the texts of the mentioned anthems. The research methods are established procedures and methods of stylistic interpretation and hermeneutic description of observed speech phenomena, as well as a comparative analysis of the means of expression characteristic of these texts.

It was found that among the whole variety of stylistic figures, techniques and means known to linguistics, only two of their lexical and grammatical types are used in the studied texts – figures of substitution (tropes) and figures of addition. At the same time, it was noticed that only that part of the figures of substitution is implemented here, the logical and semantic basis of which is comparison, and among the figures of addition – that part of them that is based on repetition. It was proved that among the former for hymns, similes, periphrase, metaphor and metonymy are productive, and among the latter – amplification, syntactic parallelism, anaphora and epiphora. The most productive trope among both text clusters was the epithet – the only stylistic device that brings together figures of substitution and figures of addition. It is also proven that, being quantitatively limited in terms of the dominance of the aforementioned hyperonymic figures, the stylistic “assortment” of the texts of English and German-language hymns turns out to be completely unlimited in terms of their hyponymic varieties – descending means of aesthetic expression of artistic speech.

Stylistic figures, techniques and means, actualized in the texts of English and German-language anthems, turn out to be aimed at the implementation of a single cognitive-suggestive guideline – aesthetic influence on the clients of the discourse through artistic imagery.

Key words: *artistic text, national anthem, stylistic figures, stylistic techniques, lexical-grammatical means, figures of addition, figures of substitution, tropes.*

1. Вступ. Об'єктом наукової рефлексії пропонованої розвідки є текстотип "державний гімн" (ДГ) – різновид політичної лірики, представлений малоформатними віршованими текстами білатерального порядку (Kolyada, 2018), (Machin, 2017). Будучи "урочистою піснею, прийнятою як символ державної або класової єдності" (Бусел, 2003, с. 182), ДГ у всьому своєму функційному розмаїтті постає як "акт громадянської літургії" (Хорошилов, 2021, с. 217), в якому в ідеалі зливаються в єдине ціле музика і текст. Це дає підстави розглядати його як інтелектуальний продукт, кожен із двох складників якого – музичний і текстологічний – може вивчатися окремо, а за умови належної філологічної та музичної підготовки – навіть і симбіозно.

У межах цієї статті розглядаються два лінгвокультурних текстотипи (кластери) – англомовні (АДГ) і німецькомовні державні гімни (НДГ). Відповідні тлумачні словники пропонують такі стислі й розгорнуті дефініції ДГ: "офіційна державна пісня країни" (MD), "урочиста патріотична пісня,

офіційно закріплена у країні як символ приналежності до держави" (OED), "пісня, що її співають або грають за урочистих обставин" (Duden, 1989, S. 1063), "пісня, яка виражає відчуття єдності нації та виконується під час національних свят і міжнародних заходів для вітання й вшанування глав держав, спортивних команд тощо" (Brockhaus, 1993, S. 604). До якого лексикографічного джерела ми б не звернулися, в кожному з них ДГ розуміється як урочиста пісня про батьківщину, як невід'ємний складник суспільно-політичного буття країни, як один із трьох найважливіших символів держави (поряд з гербом і прапором). У такий спосіб ДГ постає як своєрідний програмний документ, наділений низкою можливостей цілеспрямованого мовно-сугестивного впливу, у т.ч. й методиками нейролінгвістичного програмування. Останнє уналежнює національні гімни НГ до категорії якорів – тих інструментів, що можуть як стимулювати бажану, так і зупинити небажану поведінку людини (Селіванова, 2007, с. 698).

З огляду на це будь-яке дослідження текстів ДГ є **актуальним** як для гуманітаристики в цілому, так і для мовознавства, зокрема. Особливо на часі це стає у зв'язку з тими непростими викликами, що виникають у світі через проблеми державо- і націєтворення, національної ідентичності, космополітизму тощо, тобто там, де консолідаційні зусилля агентів політичного дискурсу (еліт, держави, істеблішменту) мають на меті чітко усвідомлюваний мобілізаційний результат серед клієнтів дискурсу (громадян). Далеко не останню роль у цьому процесі відіграє й ДГ, в якому сходяться та взаємодіють мотиви політичної доцільності, художньої експресії та поетичної виразності. З огляду на це логічним є й **предмет** дослідження – стилістична своєрідність текстів АДГ і НДГ.

Як відомо, традиційним об'єктом стилістичного вивчення природних мов є художній текст, де дослідницька увага зосереджується на естетичній функції мови та на її реалізації в художньому мовленні. Лінгвостилістичний аналіз художнього тексту, до якого належать і ДГ, сприяє більш глибокому пізнанню його когнітивно-семантичної структури, розкриттю маркерів експресії, виявленню збудників естетичних переживань і емоцій у читача і встановленню системи словесно-художніх засобів, за допомогою яких створюються неповторні художні образи (Green, 2017, р. 976).

На цьому тлі безперечним залишається й той факт, що тексти ДГ, як і будь-який інший продукт художньої творчості, – це, безумовно, мистецтво, у

якому завжди є місце для певних стилістичних засобів (фігур, прийомів і технік), хоча їх автори використовують цю можливість далеко не повною мірою, нехтуючи одними, вибірково ставлячись до других і віддаючи перевагу третім – факт, що спонукає дослідника говорити про домінантні або преферентні засоби мовленнєвої виразності. Тож єдино реальним для стилістики є той перлокутивний ефект, що його називають мовленнєвим впливом, який здійснюють на адресата її засоби завдяки створюваному ними калейдоскопу мовленнєвих прикрас, декорацій, барв та їх відтінків.

2. Методологія, методи і матеріал дослідження. Логічним телеологічним наслідком вищесказаного може бути таке формулювання мети: з'ясування домінантних лексико-граматичних засобів (фігур, прийомів і технік) лінгвостилістики, використовуваних у текстах АДГ і НДГ. Реалізація цієї мети видається доцільною в рамках сучасної когнітивно-дискурсивної парадигми лінгвістики. При цьому в екстраполяції на заявлені об'єкт і предмет у нагоді стають такі дослідницькі **методи**, як процедури стилістичної інтерпретації та прийоми герменевтичного опису мовленнєвих явищ, підданих цілеспрямованому лінгвістичному спостереженню, а також зіставний аналіз засобів виразності, вживаних у текстах гімнів двох близькоспоріднених мов. **Матеріал** аналізу складають по 20 текстів англо- і німецькомовних гімнів – чинних і тих, що втратили свою чинність, але охоче співаються в народі (див. "Джерела емпіричного матеріалу").

3. Результати і обговорення. Мовленнєва реалізація кожного текстового продукту характеризується не тільки специфічним саме для нього добром лексичних одиниць і граматичних маркерів, а й стилістичними рефлексіями, зумовленими сферою й частотністю вживання, емоційним забарвленням чи його відсутністю (Burke, 2012, p. 127). Будучи надзвичайно поширеними в поетичному дискурсі, засоби стилістичної виразності та, відповідно, художнього впливу слугують справі індивідуалізації авторського мовлення та його емоційно-художнього декорування.

У цьому плані для текстів АДГ і НДГ в нагоді стають два їх типи: фігури заміни / субституції (тропи) та фігури додавання / адиції. Перші пов'язані з лексико-семантичним рівнем мовної системи, другі – з синтаксичним. При цьому їх "асортимент" виявляється кількісно доволі обмеженим у плані фігур-гіперонімів, але зовсім необмеженим у плані їх гіпонімічних різновидів / підтипів / субкласів, тобто прийомів і технік.

3.1. Фігури заміни вважаються в лінгвопоетиці тропами. Вони становлять собою поетичні звороти когнітивного порядку, засновані на аналогії, уподібненні та схожості, що дозволяє їм створювати словесні поетичні образи за допомогою переносу (метафора, синестезія, метонімія, синекдоха, порівняння, перифраз) або опису (евфемізм, гіпербола, літота, алегорія). Усі ці фігури об'єднує той факт, що предметно відчутні образи в них начебто розчиняються і на поверхню виходить абстрактний, знаково-символічний зміст.

Тропи не є вельми поширеним засобом художньої виразності в текстах АДГ і НДГ, що пов'язано, очевидно, з жанрово-дискурсивними рамками політичної лірики, в яку вони вписані. Невисокий рівень тропеїчності можна вважати показником ідейно насичених текстів, якими вони є, а образність – способом репрезентації прихованих прагматичних смислів.

Найголовнішим тропом для текстів АДГ і НДГ є порівняння, мабуть, тому, що воно конституюється завдяки перенесенню певного образу, втіленого словом, з однієї предметно-сміслової сфери на слово з іншої. При цьому зв'язок двох предметів здійснюється на базі *tertium comparationis* 'порівнюване третє', який містить деяку спільну властивість двох зіставлюваних величин, формально пов'язаних у нову цілісність. Так, у зіставленні людини з лисицею спільною ознакою є хитрість. На цій підставі до категорії порівнянь у стилістиці уналежнюють цілу низку прийомів і фігур, але для текстів АДГ і НДГ актуальними порівняннями виявляються лише чотири – порівняння, метафора, метонімія та перифраз.

Порівняння слугує в текстах АДГ і НДГ для відтворення зовнішньої подібності предметів чи явищ, "щоб зробити їх легко уявними для адресата" (Кузьменко, 2017, с. 174) Порівняння – "троп, який полягає в поясненні одного предмета через інший, подібний до нього за допомогою компаративної зв'язки" (ЛСД, 2007, с. 561). Остання виражається в нашому випадку за допомогою сполучників англ. *like* або *as* та нім. *wie* та *als*.

Тексти АДГ і НДГ схильні до використання образних порівнянь – тих, що спираються на властивості об'єктів, які не виявляють якогось видимого зв'язку між собою. Образні порівняння у текстах АДГ і НДГ можуть набувати різного вигляду: порівняння спорідненості (*Let us all her people join as one*, | *Brothers under the sun* /Замбія 1964/; *Und wie der Vater treu mit seinem Sohne*, | *So steh ich treu mit ihm und wanke nicht* /Пруссія 1830/), людини та її дії (*Then with England's fatal cord around them cast*, | *Close beside the gallows*

tree kissed like brothers lovingly /Ірландія 1818/), людини та частини її тіла (*Und unser Auge wie Feuer blinkt* /Люксембург 1993/), людини і природних об'єктів чи стихій (*And like a torrent rush, | Rebellious Scots to crush* /СК 1619/; *Healthy land, so like all fountains* /Домініка 1967/; *This gem beyond compare* /Домініка 1967/; *Stehn wir den Felsen gleich* /Швейцарія 1811/). Будучи популярною стилістичною фігурою в художньому дискурсі взагалі, порівняння є доволі рідким прийомом у текстах НДГ і вкрай рідким у текстах АДГ. Порівнянь типу "природа ↔ природа", "предмет ↔ предмет", "предмет ↔ явище" тут немає. У центрі порівнянь досліджуваних текстів – завжди образ людини в її природному оточенні.

Вирізняючись патетикою, піднесеністю, патріотичною емоційністю, порівняння покликане виконувати в текстах АДГ / НДГ функцію характеристики описуваного, яка є наслідком взаємодії денотативного і конотативного значень слова. Саме конотативне значення слова, відібраного для порівняння, виявляється важливим для створення тієї образної інформації, що її автори гімнографічних текстів вважають необхідною для відтворення осіб, речей, явищ такими, якими вони дійсно є в оточенні людини.

Метафора становить собою засіб вторинної номінації на основі зовнішньої схожості оригіналу та симулякра – об'єкта номінації. Як образне мовленнєве утворення вона має своїм когнітивним підґрунтям уподібнення предметів і явищ із різних сфер онтології (Kohl et al., 2020, с. 37). Зазвичай метафора "працює" за алгоритмом аналогії, в основі якої лежить все той же компаративний принцип *tertius comparationis*.

Використання метафори пов'язане з високим ступенем суб'єктивності закодованих у ній смислів, хоча в текстах АДГ таких смислів і небагато, а характерними для них є образні аналогії з БОГОМ (1) *Lord of battles* /Н. Зеландія 1977/; (2) *Be our light through countless hours* /Ямайка 1962/; (3) *The rock on which the storm will break*; ЛЮДИНОЮ (4) *The land that feeds us* /Уганда 1962/; ЄДНІСТЮ (5) *Brothers under the sun* /Замбія 1964/; КОШТОВНІСТЮ (6) *The Pearl of Africa's Crown* /Уганда 1962/; РОДЮЧІСТЮ (7) *Green be her fame* /Ліберія 1847/; КОНТЕЙНЕРОМ: (8) *Fill our hearts with true humility* /Гана 1965/ та з ХАОСОМ (9) *Storm of war* /США 1798/. Як бачимо, набір метафоричних аналогій в текстах АДГ невеликий, але значущий, бо він слугує розширенню "поля образності". Йдеться про зміну статусу одиничної метафори на тематичну, а то й композиційну, що підпорядковує собі інші образи і

відбиває цілий смисловий шар. Так, наведені вище АДГ-метафори подають контентну інформацію, що заповнює такі слоти, як презентація країни, мета розвитку країни (5), ворог (9) і деякі інші смисли. Зрозуміло також, що більшість із цих метафоричних лексем одночасно виступає й ключовими концептами текстів АДГ.

Небагато метафорично закодованих смислів пропонують і тексти НДГ. Вони обмежуються зовсім незначним набором порівнюваного третього: РОСЛИНА (1) *Da blüht und wächst das schöne Vaterland* /Пруссія 1830/; ПОЛУМ'Я (2) *Flammt in seiner Hand das Schwert* /АУІ 1797/; (3) *Solang ein Tropfen Blut noch glüht* /Варта на Рейні 1871/; ПОТІК (4) *Was als Glück zu höchst gepriesen | Ström' auf sie der Himmel aus* /Австрія 1854/; ПОСІВ (5) *Wenn der Zerstörer naht | Rings sich Kartätschensaat* /Швейцарія 1811/; РОЗБУДОВА (6) *Heimat, dein Glück zu bau'n | Winkt uns das Ziel* /Швейцарія 1811/. Наведені НДГ-метафори також мають безпосереднє відношення до подання контентної інформації, яка зазвичай пов'язана з такими смислами: назва країни (1), мета розвитку країни і побажання для неї (1, 4, 6), ворог (2, 5), клятва вірності (3). Набір метафоричних аналогій у текстах НДГ доволі сильно відрізняється від "джентльменського набору" метафор в АДГ: тут зовсім немає метафор Бога, людини, єдності, родючості, хаосу. У текстах НДГ він просто інший, але це не заважає йому також служити розширенню "поля образності" і за його допомогою посилювати ціннісні та перцептивно-образні складники концептів, що визначають "ментальну душу" гімнів. Мабуть, таку метафору доцільно вважати "лейтмотивною", бо вона, задаючи інформаційну спрямованість певного текстового відрізка, набуває символічного змісту.

Символічність є зіставленням двох явищ – зримого і незримого, єдність яких не можна виявити з прямої послідовності слів. Тож у цих метафоричних трансформаціях важливою виявляється не відчутність і реальність співвіднесених елементів, а процес актуалізації третього, неявного значення, що виникає на перетині двох явно виражених значень. Тому процес актуалізації тут полягає в породженні третього, символічного значення, що охоплює смислові межі підпорядкованих образів: метафора ніби забарвлює їх у свою тональність, активує й скеровує декодувальну активність клієнтів дискурсу, орієнтовану на виявлення закладених у цих образах смислів.

Метонімія – троп, сутність якого полягає в перенесенні дійсно існуючих властивостей одного предмета чи явища на інший на підставі схожості або контрасту. Найчастіше тут йдеться про причину та її наслідок.

Загалом же метонімія будується за принципом імплікації, що на рівні мовленнєвої реалізації репрезентує її як згорнуту реченнєву одиницю. Серед нечисленних випадків використання метонімії в текстах НДГ можна говорити про такі два її різновиди, що зводяться до одного різновиду метонімії – синекдохи: ЧАСТИНА – ЦІЛЕ: *Unsern Fahnen schenk den Sieg* /АУІ 1835/ (імплікативне заміщення назви війська, країни, держави); *Du Land, reich an Ruhme, | wo Luther erstand,...| reich ich mein Herz und Hand!* /Німеччина 1945/ (заміна тіла його частинами) та ЗАГАЛЬНА ДІЯ – ЧАСТИНА ДІЇ: *Wo ist das Volk, das kühn von That | Der Tyrannei den Kopf zertrat?* /Боруссія 1814/ (алюзія на знищення тиранії знищенням лише її голови); *Reich, o Herr, dem guten Kaiser | Deine starke Vaterhand!* /Австрія 1835/ (всебічна допомога описується як подання руки).

Серед АДГ метонімія представлена лише у вигляді ЧАСТИНА – ЦІЛЕ, зате у вельми широкому діапазоні своїх причинно-наслідкових виявів, що можуть уособлювати (як правило, те, що стосується країни) символ чогось (*Southern Cross* /Австрія 1878/ – символ Австралії як частини її географічної ідентичності); *Where pines and maples grow* /Канада 1980/ – знакові дерева Канади як частина національної ідентичності); функцію чогось (*The gallows tree* /Ірландія 1918/ – місце страти уособлює концепцію мучеництва); провідну ознаку чогось (*The land of freedom* /Уганда 1962/ – головна риса політичної системи); *Beloved land of savannahs* /Намібія 1991/ – риса ландшафту) тощо.

Метонімія в текстах АДГ і НДГ відбиває техніку опосередкованого змалювання образу, оскільки називає його не напямую, а ніби через авторську алюзію, що вимагає читацької дешифровки.

Перифраз, як і інші фігури заміщення, дозволяє виразити певне поняття опосередковано, особливо в тих випадках, коли, як вважається, мовцю не вистачає синонімів. У текстах АДГ і НДГ роль цього тропу є також доволі скромною, і використовується він у двох випадках:

- для індивідуально-образного найменування країни / батьківщини / держави (характерне і для АДГ, і для НДГ): (1) *a land beyond the wave* – інд.-обр. назва Ірландії; (2) *shores of golden sand and sunshine* – інд.-обр. назва Фіджі; (3) *Black star of hope and honour* – інд.-обр. назва Гани; (4) *The Pearl of Africa's Crown* – інд.-обр. назва Уганди; (5) *du herrlich Herrmannsland!* /Німеччина 1945/ – інд.-обр. неймінг Німеччини через ім'я

давньогерманського героя Армініуса; (6) *Du Hochlandbrust* /Швейцарія 1811/ – інд.-обр. назва Швейцарії);

- для індивідуально-образного найменування монархів, героїв (характерне тільки для НДГ): (7) *Herrscher des Vaterlands* /Німеччина 1871/ – загальне ім'я імператора замість власного; (8) *Wer will des Stromes Hüter sein?* /Варта на Рейні 1871/ – найменування захисника вітчизни; (9) *Froher Zukunft Unterpfund* /Австрія 1854/ – описове ім'я кронпринца замість власного Рудольф.

У текстах АДГ і НДГ трапляються як загальноновживані (4, 5, 7), так і контекстуальні (1, 2, 3, 6, 8, 9) перифрази. Ці два різновиди не виявляють ніяких прив'язок щодо свого використання в певних типах гімнів. Як і інші тропи, вони відбивають процес пошуку образних номінацій предметів, явищ, осіб задля позбавлення тексту монотонії. Художня виразність перифразу пов'язана не тільки зі словесним прикрашенням, а й з елементом загадки.

Тропи завжди є індивідуальними для автора. Звідси й тенденція до мінімалізації їх використання в текстах АДГ і НДГ. Виникає проблема ступеня експлікованості смислів, маніфестованих ними, та оптимального співвідношення між прозорими і непрозорими тропами. Перші цілком зрозумілі як клієнтам дискурсу, так і причетним особам (різні категорії читачів), другі ж містять певним чином приховані смисли, а тому є не зовсім прозорими і не завжди зрозумілими, що вимагає певних зусиль по їх декодуванню з боку читацької аудиторії. Тож завдання автора гімну полягає у відтворенні політичних інтенцій без накопичення непрозорих засобів художньої образності, що їх пропонують тропи.

Обмежена кількість тропів, використаних у текстах АДГ і НДГ, зайвий раз свідчить про те, що вони є не тільки художнім твором, а й твором політичної лірики. Останнє вимагає точності, лаконічності, іноді сухості, що певним чином звужує масштаби використання поетичної образності на користь політичної доцільності. Єдиний відступ від цього – гімни-оди на честь монархічних осіб, де перевага віддається все-таки законам художньої творчості. Можливо, цим пояснюється й відсутність у АДГ і НДГ таких тропів, як синестезія, іронія, гіпербола, літота, антономазія тощо.

3.2. Епітет у силу свого проміжного статусу між фігурами додавання та фігурами заміни є провідною стилістичною фігурою в текстах АДГ і НДГ, де він покликаний створювати образну характеристику осіб, речей, явищ, процесів за допомогою яскравого означення, що виокремлює, підкреслює,

посилує існування ознаки. Епітет у текстах АДГ і НДГ конституюється за допомогою певних структурно-семантичних моделей.

Найбільш продуктивною тут є усталена модель АД'ЄКТ + СУБСТ, за зразком якої легко створюються художньо марковані образи як серед АДГ (*gracious King, noble King, eternal Father, heavenly Father, great Defender, mighty hand, happy land, native land, holy Ireland, steady mind, glowing hearts, starry heavens, ancient sireland, golden soil, immortal patriots, immortal fame, firm allegiance*), так і серед НДГ (*holde Ruh, holde Kaiserin, wahres Glück, stilles Glück, unverbrüchliche Einheit, blühende Gefilde, junger Rhein, höchster Flor, teures Gut*). Модель АД'ЄКТ + СУБСТ є класичним варіантом творення епітетів, але для гімнів актуальною є й її розгорнутий варіант АД'ЄКТ + АД'ЄКТ + СУБСТ. Він спеціалізується на творенні соковитих прикметниково-іменникових сполучень на основі подвійної атрибутизації (*cheering rousing chorus, glorious southern star; frisches freudiges Leben, freier frommer Mut*) або за моделлю АД'ЄКТ + ПАРТ + СУБСТ, тобто за участю партиципу (*star-spangled banner, well-earned prize, the noble-hearted three, souls undaunted*), вельми продуктивну в текстах АДГ і не зовсім у НДГ (хоча в інших дискурсивних жанрах вона активно вживається).

Натомість, у текстах НДГ доволі часто використовується патронімічний прийменник *deutsch* (*-es Vaterland, -e Liebe, -e Arbeit, -er Rhein*), а також інші образні номінації батьківщини (*hehres / teures / heiliges / kleines / liebes Vaterland*), чого не трапляється в АДГ. Особливу піднесеність образу створює короткий невідмінюваний прикметник (*einig Vaterland, ein glücklich Österreich, ein frei Geschlecht, du herrlich Herrmannsland, mein jung Herzensblut*). У текстах АДГ патронімічні епітети не є продуктивними, тут трапляються лише поодинокі випадки (*true British courage; the True North strong and free*).

У текстах АДГ і НДГ епітети використовуються й для створення негативної образності. Вона пов'язана з окресленням образу ворога. Пор.: англ. *vengeful tyrant, cruel foe, rude foe, evil powers, the fearful hour, horrid war, impious hand, foe's haughty host, knavish tricks* та нім. *Volkes Feind, der mächtige Frevler, fremdes Joch, trüber Tag, der böse Sturm, der Bosheit Macht, der Knechtschaft Bande*. Негативно марковані епітети здатні, як ніякі інші, відтворювати імплікативну, непрозору образність, для розшифровки якої користувачі гімну подекуди мають проявити певну інтелектуальну кмітливість.

Доволі активно в образному арсеналі гімнів використовується модель СУБСТ + СУБСТ з нормативним слідуванням іменних членів речення. Вона віддає перевагу of-епітетам в АДГ (*lord of battles, God of nations, the land of the free, the home of the brave, nature's gifts, the Pearl of Africa's Crown*, у т.ч. й через розгорнуту конструкцію: *happier time of honest peace, dear land of the free*) та посесивно-відмінковій формі в НДГ (*Pfad des Glückes, Land der Freiheit, Land des Lichtes, Heil der Zukunft*), хоча така форма не виключається і в англійській мові (*the ocean's swelling wave*). У текстах гімнів модель творення епітету додатково реалізується й шляхом постпозиційної характеристики означуваного (*England's fatal cord; der Liebe Bande, des Ruhmes Glanz, des Lebens Höhen, der Bürger Fleiß, des Preußen Mut*). Перестановка місцями компонентів моделі створює в гімнах ефект урочистості, піднесеності, святковості.

Епітет – єдиний стилістичний засіб, який зближує фігури заміни і фігури додавання. Це відбувається тому, що одним своїм боком він відноситься до лексичних засобів виразності, оскільки спирається у своїй мовленнєвій реалізації на частини мови (переважно прикметник), а іншим – на члени речення (синтаксис).

Очевидно, до цієї категорії слід віднести й такий член речення, як предикативне означення, що виявляє одночасну віднесеність і до підмета, і до присудка, тобто і до імені, і до дієслова (модель СУБСТ + АД'ЄКТ/ПАРТ + ДІЄСЛ). Як стилістична фігура, воно використовується для посилення образності імені з одночасним її поширенням на присудок. У текстах АДГ воно не трапляється, тоді як у НДГ екстраполюється на цілу палітру предметів і явищ: ЛЮДИНА ТА ЇЇ ДІЇ (*Nie werd ich bang verzagen* /Пруссія 1830/; *In des Himmels lichten Räumen | Kann ich froh und selig träumen!* /Швейцарія 1981/), ПРЕДМЕТИ / ЯВИЩА ТА ЇХ ДІЇ (*Die Fahne schwebt mir weiß und schwarz voran* /Пруссія 1830/; *Und längs dem jungen Rhein | Steht furchtlos Liechtenstein | Auf Deutschlands Wacht* /Ліхтенштейн 1930/), СИЛИ ПРИРОДИ, СТИХІЇ ТА ЇХ ДІЇ (*Graus tobt der See* /Швейцарія 1811/; *Aus dem grauen Luftgebilde | Tritt die Sonne klar und milde* /Швейцарія 1981/), ЖИВА ПРИРОДА В ДІЇ (*Wo frei die Gemse springt, | Kühn sich der Adler schwingt* /Ліхтенштейн 1963/). Предикативне означення як стилістичний прийом є гарним засобом не тільки прикрасити та "оживити" відразу два головні члени речення, а й підвищити емоційність і естетичну виразність цілого висловлення.

Епітет є найбільш образним і в той же час найбільш суперечливим стилістичним засобом. Невипадково його уналежнюють то до фігур заміни, то до фігур додавання. Тропом його можна вважати тому, що використовуючи мовні засоби в переносному смислі, він поводить себе як троп, хоча й нічого не заміщує, а фігурою додавання – тому, що він утворюється шляхом поєднання означення з означуваним, хоча від повторення в ньому нічого немає. Однак справа не в тому, як його кваліфікувати, а в тому, що він є однією з провідних стилістичних фігур гімнографії, текстова продуктивність якого до того ж – на відміну від інших фігур – навіть піддається кількісним підрахункам. Більш того, він легко піддається граматичній формалізації шляхом морфосинтаксичного моделювання.

3.3. Фігури додавання сприяють у текстах АДГ і НДГ уточненню, індивідуалізації, унаочненню, а іноді й надхарактеризації (*overcharacterization*) описуваного об'єкта. Друга їх термінологічна назва – фігури кількості – відбиває факт їхньої переважно синтаксичної упаковки, за допомогою якої й створюється ефект художньої виразності. Загалом в аналізованих текстах вкрай рідко зустрічаються такі фігури кількості, як градація, антитеза, оксюморон, хіазм і зовсім не зустрічаються гіпербола, літота, мейозис. Натомість надзвичайна поширеність їхніх "синтаксичних родичів" (повтор, ампліфікація, паралелізм, анафора, епіфора) сповна компенсує цей, здавалося б, недолік.

Повтор – стилістична фігура додавання, яка спеціалізується на повторенні однієї й тієї ж лексичної чи синтаксичної одиниці в тексті чи в якійсь його ділянці задля надання їм певної експресії. У текстах АДГ і НДГ повтори вживаються доволі активно. Серед них слід розрізняти прості, ампліфікаційні, анафоричні та епіфоричні.

Прості повтори можуть бути використаними в різних локаціях тексту – як у зачині (пор. відомі рядки *Deutschland, Deutschland über alles* /Німеччина 1922/), так і у фіналі вірша (*Land that we love our Sierra Leone* /С. Леоне 1961/; *O Canada, we stand on guard for thee* (двічі) /Канада 1980/, а також у медіальній частині (*Arise, arise, O sons of Ghanaland* /Гана 1965/; *Gesang, Gesang, von Berg und Tal* /Люксембург 1993/. Простий внутрішньострофний повтор, що являє собою одну й ту ж, але двічі акцентовану фразу, є своєрідною поетичною візитівкою чотиристрофного гімну США 1898: *Who fought and bled in freedom's cause* (1 строфа); *Let no rude foe, with impious hand*

(2 стрф.); *The rock on which the storm will break* (3 стрф.); *Ring through the world with loud applause* (4 стрф.).

При більшій кількості однотипних повторюваних фраз, очевидно, доцільно говорити про "мантрові" повтори. Так, завершення кожної із чотирьох строф ДГ Замбії 1964 оформлюється фразою *All one, strong and free*. У другому ДГ фраза *Advance Australia fair!* /Австралія 1878/, періодично повторюючись, системно завершує кожну з п'яти строф гімну. Ще більшої скупченості набувають слова *God defend New Zealand* /Н. Зеландія 1977/, які звучать п'ять разів у медіальній і п'ять разів у фінальній частині цього АДГ. Мантрові повтори – одне із тих явищ, яке дало підстави вважати повтори взагалі стилістичними фігурами подвійного призначення: бути точкою акцентування і бути допоміжним засобом для запам'ятовування (Amenorvi, 2018, р. 28). Так, у ДГ Ліберії 1847 слова *All hail, Liberia, hail!* використано п'ять разів, *And mighty be her powers* – чотири, *a We will over all prevail* – три. Нарощуючи число своїх відтворень у тексті, мантрові повтори виявляються чітко скорельованими з діалектичним законом переходу кількості в якість, що робить їх потужним засобом художнього впливу. Такого роду повтори мають всі ознаки плеоназму.

З іншого боку, "мантровий" плеоназм має в аналізованих текстах, мабуть, не стільки художній, скільки резонансний, психологічний і духовний вплив на клієнтів дискурсу. І в цьому своєму амплуа вони сягають далі, нагадуючи сугестивний прийом на зразок нейролінгвістичного програмування, призначений для закарбовування у свідомості клієнтів патріотичного дискурсу провідних гасел держави – слави, могутності, переможності, нагадуючи, наприклад, що в їх уяві Ліберія має бути найважливішою справою для них.

Ампліфікація як різновид повтору з наголосом на переліченні заснована на скупченні чогось однорідного в обмеженому текстовому пасажі, що призводить до підсилення мовленнєвого впливу шляхом емоційного прикрашування і/або увиразнювання інформації. Зазвичай ампліфікація відтворюється в текстах АДГ і НДГ за допомогою трьох-чотирьох субстантивних елементів конкретної (*Rivers, valleys, hills and mountains*, | *All these gifts we do extol* /Домініка 1967/; *Dir unser Herz, dir unsere Hand, Dir unser Blut, o Heimerde* /Бельгія 1860/) та абстрактної семантики (*We pledge our devotion, our strength and our might* /С Леоне 1961/; *From dissension, envy, hate* | *And corruption guard our State* /Н. Зеландія 1977/). Може вона спиратися

й на дієслівний складник. Пор.: *Fill our hearts with true humility* | *Make us cherish fearless honesty*, | *And help us to resist oppressor's rule* /Гана 1965/. Сильним емоційно-стилістичним зарядом наділені відомі рядки британського гімну, де ампліфікація утворюється повтором дієслів, семантика яких ніби б'є в одну точку: знищення ворогів: *O Lord, our God, arise*, | *Scatter his enemies*, | *And make them fall*. | *Confound their politics*, | *Frustrate their knavish tricks* /СК 1619/.

Значний естетичний ефект ампліфікація демонструє в таких фразах, як *But on the cause must go, amidst joy and weal and woe* /Ірландія 1818/; *We strive and work and pray* /Гамбія 1966/ і *Gesetz und König und die Freiheit hoch!* /Бельгія 1860/, де перелічення виявляються емоційно підсиленими за допомогою подвійного використання сполучника кон'юнкції. Певної художньої сили набуває ампліфікація при чергуванні дієслів різного лексико-семантичного статусу. Так, в одному із септетів нігерійського гімну слідує спочатку група каузальних дієслів (*direct, guide, help*), а потім симетрично до неї висувається група дієслів фізичної дії (*grow, attain, build*). Контакткування обох семантичних шарів у одній строфі спричиняє іллокутивний перепад між директивною і асертивною інтенціями: *Oh God of creation, direct our noble cause* | *Guide our leader's right* | *Help our youth the truth to know* | *In love and honesty to grow* | *And living just and true* | *Great lofty heights attain* | *To build a nation where peace and justice shall reign* /Нігерія 1978/.

Як видається, контрастне налаштування іллокуцій викликає своєрідну поляризацію смислів, на вістрі якої виникає ефект прикраси, приємності, смакування позитивної емоції. Найвищої ж художньої сили контраст набуває при змішаній ампліфікації, де сходяться і взаємодіють різні частини мови з різними функціями. Пор.: *Strive for honour, sons and daughters*, | *Do the right, be firm, be fair*. | *Toil with hearts and hands and voices* /Домініка 1967/. Тут в один мовленнєвий ряд вишикуються три кластери однорідних членів речення: група із двох непрямих об'єктів → група із трьох складних іменних присудків ← група із трьох непрямих об'єктів. При цьому провідну роль відіграє звичайно ж група непрямих об'єктів, яка ніби бере в кільце групу присудків. Такий прийом з його тиском на емоційну сферу людини спричиняє неабиякий естетичний ефект. Не меншу естетичну силу виявляє й розгорнута ампліфікація. Так, її використання в НДГ Люксембургу спирається на реченнєвий період, у якому підрядне зачинає ряд, а три однорідно вишикувані головні підхоплюють його, розвивають нарацію і

нарощують напругу. Разом все це сприяє пуантизації смислу, мішенню якого є одна вельми чутлива точка – любов до рідного краю, що не може не викликати піднесення національного духу: *Wo die Alzette durch die Wiesen zieht*, | *Durch die Felsen die Sauer bricht*, | *Die Rebe längs der Mosel blüht*, | *Der Himmel Wein verspricht* /Люксембург 1992/. Пуант – це не просто спосіб непрямого втілення ключової думки, а "іконічний знак образотворчого характеру" (Маркіна, 2002, с. 257).

Ампліфікативні повтори можуть бути пов'язаними не лише зі словесною матерією, але й з ідеями. У цьому зв'язку помітною стає проблема єдності, свободи, рівності та інших концептуальних цінностей, актуальних для оспівуваної в гімні країни. Добре помітним це є в АДГ африканських країн, у яких ідеї незалежності, повторюючись зі сталою регулярністю, набувають стилістичної значущості, а, отже, й мовленнєвої впливовості. Будь-який повтор у поетичній строфі є не тільки чимось мовленнєво-декоративним, а й може сприяти кращому розумінню сказаного. Так, в англійському стилістичному словнику доводиться, що повтор, будучи яскравим проявом надлишковості в мові, за певних обставин стає комунікативно мотивованим (Weils 1997, p. 395).

Анафора – стилістична фігура, що уособлює повтор початкових лексичних частин двох і більше самостійних відрізків тексту. В АДГ і НДГ це можуть бути лексичні одиниці різного частиномовного статусу: дієслово (*Praise be to God*, | *Praise be, praise be, praise be* /Замбія 1964/), іменник (*Isle of beauty, isle of splendor, Isle to all so sweet and fair* /Домініка 1967/; *Liebe des Vaterlands*, | *Liebe des freien Manns* | *Gründen den Herrscherthron* | *Wie Fels im Meer* /Німеччина 1871/), займенник (*Our home is girt by sea*; | *Our land abounds in Nature's gifts* /Австралія 1984/; *Dir unser Herz, dir unsere Hand*, | *Dir unser Blut, o Heimerde* /Бельгія 1860/), прийменник (*Deutsche Arbeit, ernst und ehrlich*, | *Deutsche Liebe, zart und weich* – | *Vaterland, wie bist du herrlich*, | *Gott mit dir, mein Österreich!* /Австрія 1934/ та ін.

Інтродуктивна анафора – найбільш поширений різновид фігур додавання – може не тільки акцентовано повторювати рядок чи його початок, як у прикладах вище, але й повторювати початок цілої строфи. Так, її зразково використано в ДГ Швейцарії 1981, де рядок – її носій – кожного разу розпочинає новий секстет за допомогою синонімічного дієслова руху (*treten, kommen, ziehen, fahren*) і "закриває" його кожного разу прислівником *daher*, що вказує на напрямок руху в бік адресата: *Trittst im Morgenrot daher* (1

стрф.), *Kommst im Abendglühn daher* (2 стрф.), *Ziehst im Nebelflor daher* (3 стр.), *Fährst im wilden Sturm daher* (4 стрф.). Подібний прийом використано і в ДГ Канади 1980, де кожна із всього двох строф починається окликом *O Canada!*, а також у ДГ Ірландії 1818, де дворяддя “*God save Ireland!*” said the heroes; | “*God save Ireland*” said they all рефрено вжито чотири рази.

Іноді в текстах АДГ і НДГ трапляється й подвійна анафора: *Eure fromme Seele ahnt* | *Eure fromme Seele ahnt* | *Gott im hehren Vaterland*, | *Gott, den Herrn, im hehren Vaterland* /Швейцарія 1981/. Подвійний повтор можна з повним правом вважати риторичним. Медіальна (внутрішньострофна) анафора спостерігається зокрема в рядках *Ever mindful what it cost*; | *Ever grateful for the prize* /США 1798/. Медіальну анафору у формі особового займенника *wir* в шести рядках октету нижче можна було б вважати глобальною, оскільки особовий займенник *wir* бере участь і в конституюванні решти рядків, хоча його вступ до лав анафори формально "перекрито" іншим словом (*und ta auch*).

*Und wir, die wir am Ost- und Nordseestrände,
Als Wacht gestellt, gestählt von Wog' und Wind,
Wir, die seit Düppel durch des Blutes Bande
An Preußens Thron und Volk gekettet sind,
Wir woll'n nicht rückwärts schauen,
Nein, vorwärts mit Vertrauen!
Wir rufen laut in alle Welt hinein:
Auch wir sind Preußen, wollen Preußen sein!* /Пруссія 1830/.

Далі є сенс говорити щонайменше іще про два різновиди анафори – поясну та фінальну. Поясну анафору спостерігаємо в ДГ Фіджі 1970, де фразу *Blessing grant, oh God of nations, on the isles of Fiji* використано в першій (початковій) і третій (останній) строфах, але не використано у другій. Про фінальну анафору слід говорити у випадках завершення строфи однією й тією ж фразою, як, приміром, в ДГ С. Леоне 1961, де кожна з трьох строф-октетів увінчано фразою *Land that we love our Sierra Leone*. І хоча ці різновиди анафори не належать до поширених прийомів художньої естетизації вірша, зате вони є дуже дієвим засобом для увиразнення його поетичних рядків.

Тож, анафоричний повтор, використовуючи широку частиномовну палітру двох близькоспоріднених мов, активно діє в текстах зазначених

гімнів для створення художньої експресії і комунікативної напруги, а також для синтаксичного урізноманітнення текстової матерії.

Синтаксичний паралелізм – різновид повтору, що позначає близькість двох чи більше конструкцій, побудованих за однаковим зразком, які виражають одне й те ж почуття, але мають незначні лексичні відмінності. Він є доволі поширеним художнім прийомом в аналізованих текстах. Так, у рядках ДГ Бельгії 1860 *Für König, Recht und Freiheit!* повторено з певними лексичними варіаціями ту ж саму ідею, що її започатковано в попередній строфі *Gesetz und König und die Freiheit hoch!* Синтаксичний паралелізм є по своїй суті способом варіативної модифікації однаково побудованих синтаксичних конструкцій. Така модифікація може бути пропорційною та диспропорційною.

Пропорційний паралелізм пов'язаний з повтором рівної кількості синтаксичних конструкцій. Особливо яскраво це видно в ДГ Австрії 1854: *Innig bleibt mit Habsburgs Throne | Österreichs Geschick vereint!* (строфа 1); *Gut und Blut für unsern Kaiser, | Gut und Blut fürs Vaterland* (стрф. 2); *Gottes Sonne strahl' in Frieden | Auf ein glücklich Österreich!* (стрф. 3); *Heil dem Kaiser, Heil dem Lande, | Österreich wird ewig stehn!* (стрф. 4); *Heil Franz Josef, Heil Elisen, | Segen Habsburgs ganzem Haus!* (стрф. 5); *Von der ersten Jugendblüthe | Bis in fernste Zeiten hin* (стрф. 6). З одного боку, такий прийом нагадує епіфоричний повтор, а з іншого, – він є синтаксичним паралелізмом, заснованим на цьому самому повторі. У результаті маємо своєрідну стилістичну дифузію, що стала австрійською гімнографічною традицією: вона не тільки збереглася у чинному ДГ Австрії 1947, але й була витримана в її ДГ 1934. Пор.: *Vaterland, wie bist du herrlich, | Gott mit dir, mein Österreich!* (стрф 1); *Steig empor den Pfad des Glückes, | Gott mit dir, mein Österreich!* (стрф. 2); *Land der Freiheit, Land des Lichtes, | Gott mit dir, Deutschösterreich!* (стрф. 3); *Sei gesegnet, Heimaterde, | Gott mit dir, mein Österreich!* (стрф. 4). Яскравим прикладом такого паралелізму є рядки *Onward march together, God bless Fiji!* (1 стрф.); *May God bless Fiji, forevermore!* (2 стрф.), *Onward march together, God bless Fiji* (3 стрф.) /Фіджі 1970/.

Диспропорційний паралелізм трапляється за різної кількості повторюваних рядків упродовж одного тексту. Класичним прикладом слід вважати його використання в тексті ДГ СК 1619, у якому фраза *God save us all* повторюється в кожній із перших трьох строф, що співаються, і в останніх трьох, що не співаються (виняток – строфа 4). Гімн започатковується ними

(лише 1-а стрф.) і завершується ними (виняток – 4-а стрф.). У результаті маємо диспропорцію: один рядок *God save our gracious King* (1 стрф.) і сім запаралелених з ним *God save the King* (кожний останній рядок кожного із шести септетів), між якими вклинюється й згадка про підданих (*God save us all*). У такий спосіб у свідомість клієнтів гімну СК 1619 методично та наполегливо "вкарбовується" типово "феодалний концепт", що пропагує ув'язку всіх досягнень країни з діяльністю монарха.

Приблизно так відбувається і з національно-патріотичним концептом монархічної Пруссії. В її ДГ 1830 фраза *Ich bin ein Preuße, will ein Preuße sein* завершує 1, 2, 3 і 4 строфи, використовуючись як епіфора, а далі строфи увінчують паралельно побудовані поетичні рядки: *Ich bin ein Preuße, will ein Preuße sein* (стрф. 5); *Auch wir sind Preußen, wollen Preußen sein!* (стрф. 6). А ось останні дві строфи, зберігаючи центральну лексичну ланку (*Preußen*) стилістичної ідіосистеми цього НДГ, певним чином відхиляються від ідеї повтору. Пор.: *Und jedes Preußen Brust sei ihm ein Schild!* (стрф. 7a); *So treu wird keiner, wie die Preußen, sein!* (стрф. 7b). Однак вони все-таки витримують єдину лінію побудови поетичного образу і можуть сприйматися як запаралелені синтаксичні засоби художньої фіналізації твору.

4. Висновки і перспективи. Будучи доволі поширеними в поетичній творчості, лексико-граматичні засоби образності та, відповідно, мовленнєво-поетичного впливу слугують для увиразнення індивідуального авторського мовлення та його емоційно-художнього декорування. В текстах АДГ і НДГ вживаються лише два їх лексико-граматичних типи: фігури заміни та фігури додавання. Кожна група має свій власний набір конкретних стилістичних фігур, прийомів і засобів, із яких у текстах АНГ і ННГ реалізуються далеко не всі.

У цих текстах викорисовується лише та частина фігур заміни, логіко-семантичним підґрунтям якої є порівняння за принципом *tetrium comparationis*, а серед фігур додавання – та їх частина, що базується на повторі. Відповідно, перші належать до тропів порівняльного ряду і будуються на лексико-семантичній основі, другі – до повторювального і будуються на синтаксичній основі. Проміжне місце між цими двома рядами займає епітет, який не є ані тим, ані іншим та водночас і тим, і іншим. Це відбувається тому, що одним своїм боком він звернутий до лексичних засобів виразності, оскільки спирається у своїй мовленнєвій реалізації на частини мови (переважно прикметник), а іншим – на члени речення (синтаксис).

Серед фігур заміни в текстах АДГ і НДГ реально задіяними виявилися такі тропи, як порівняння, метафора і метонімія. Серед фігур додавання активно вживаними є ампліфікація, синтаксичний паралелізм, анафора і менш активно – епіфора. Засновані на повторі, фігури додавання засвідчують перехід кількості синтаксичних побудов певного ґатунку в стилістичну якість їх художнього використання, що віддзеркалює експресію, виразність, барвистість – все те, що автор вважає сугестивно значущим. Найпродуктивнішим тропом серед обох текстових кластерів виявився епітет – єдиний стилістичний засіб, який зближує фігури заміни і фігури додавання.

Обмежена кількість тропів, вживаних у текстах АДГ і НДГ, зайвий раз свідчить про те, що вони є не тільки художнім твором, а й твором політичної лірики. Останнє вимагає точності, лаконічності, іноді сухості, що певним чином звужує масштаби використання художньої образності на користь політичної доцільності. Проте жанрово обмежений набір фігур, прийомів і засобів мовленнєвої виразності сповна компенсується в цих текстах за рахунок внутрішнього урізноманітнення типів і видів відповідної стилістичної фігури. Так, ампліфікація набуває тут вигляду простої, розгорнутої та змішаної, анафора – інтродуктивної, поясної та фінальної, а синтаксичний паралелізм – пропорційності та диспропорційності. Теж саме стосується й інших засобів художнього виразності, що їх "допускає" гімнічний канон для художньо-поетичного декорування своїх текстів.

Стилістичні засоби лексико-граматичного порядку, актуалізовані в гімнографічному тексті, поєднує той факт, що предметно відчутні образи в них начебто розчиняються і на поверхню виходить абстрактний, знаково-символічний зміст. При цьому всі вони спрямовані на реалізацію єдиної когнітивно-сугестивної настанови – естетичного впливу на клієнтів дискурсу через художню образність.

Перспективним напрямом подальших досліджень текстів державних гімнів видається їх вивчення з огляду на їх когнітивну організацію та жанрово-дискурсивну природу. У плані ж спостереження над лінгвостилістикою та лінгвопоетикою гімнів особливий інтерес викликає осмислення евфонічних засобів, стилістичної конвергенції та ритмомелодики.

ДЖЕРЕЛА

1. Бусел, В.Т. (головн. ред.) (2003). Великий тлумачний словник сучасної української мови. К., Ірпінь: Перун. 1440 с.

2. Кузьменко, А.О. (2017). Лінгвоспецифічні властивості інфантичних віршованих текстів (на матеріалі англomовних творів для дітей дошкільного віку). Дисертація. Запоріжжя: ЗНУ. 293 с.
3. ЛСД (2007). Літературознавчий словник-довідник /За ред. Р.Т. Громяка, Ю.І. Коваліва, В.І. Теремка. К.: Академія. 752 с.
4. Маркіна, С.В. (2002). Реалізація стильового пуанта как мовного знаку. Нова філологія. № 4 (15). Запоріжжя: ЗДУ. С. 256-261.
4. Хорошилов, О. (2021). Естетичний інструментарій формування уявних спільнот: феномен національного гімну. Міжнародні та політичні дослідження. Зб. наук. праць. Одеса: ОНУ ім. І.І. Мечникова. № 34. С. 212 – 23.
5. Amenorvi, C. R. (2018). Lexical Cohesion and Literariness in Malcolm X's "The Ballot or the Bullet". The Journal of Applied Linguistics and Applied Literature: Dynamics and Advances. No 6(1). P. 27–37.
6. Burke, M. (2012). Systemic Stylistics: An Integrative, Rhetorical Method of Teaching and Learning in the Stylistics Classroom. Pedagogical Stylistics: Current Trends in Language, Literature and ELT. L.: Continuum Press. P. 531.
7. Der Brockhaus (1993) in einem Band. Leipzig: Brockhaus. 1024 S.
8. Duden (1989). Deutsches Universalwörterbuch /Ed. G. Drosdowski. Mannheim [u.a.]. 1816 S.
9. Fadaee, E. (2011). Symbols, metaphors and similes in literature: A case study of "Animal Farm". Journal of English and Literature. L.: Academic Journals. Vol. 2 (2). P. 19 – 27.
10. Green, R. (Ed.) (2017). The Princeton Encyclopedia of Poetry and Poetics. Princeton: University Press. 1680 p.
11. Kohl K., Bolognesi M., Werkmann-Horvat A. (2020). The Creative Power of Metaphor. Creative Multilingualism: A Manifesto. Cambridge: Open Book Publishers. P. 25-44 URL: <https://doi.org/10.11647/OBP.0206>
12. Kolyada, E. (2018). The Genre System of Early Russian Hymnography: the Main Stages and Principles of its Formation. Journal of the International Society for Orthodox Church Music. Vol. 3. Section III : Miscellanea. P. 295–312.
13. Machin, D. (2017). Music and sound as discourse and ideology: The case of the national anthem. The Routledge Handbook of Language and Politics CH28RWcorr. – Routledge. P. 426-439.
14. MD: Macmillan Dictionary. URL: <http://www.macmillandictionary.com>
15. OED: Oxford English Dictionary. URL: <http://oxforddictionaries.com>
16. Weils, K. (1997). A Dictionary of Stylistics. L.: Longman, 1997. 429 p

REFERENCES

1. Busel, V.T. (Ed.) (2003). Velykij tlumachnyj slovnyk suchasnoyi ukrayinskoyi movy. K., Irpin: Perun. 1440 s.
2. Kuzmenko, A.O. (2017). Lingvospecyficzni vlastyvosti infantychnyx virshovanyx tekstiv (na materiali anglomovnyx tvoriv dlya ditej doshkilnogo viku). Dissertaciya. Zaporizhzhya: ZNU. 293 s.
3. LSD (2007). Literaturoznavchyj slovnyk-dovidnyk /Za red. R.T. Gromyaka, Yu.I. Kovaliva, V.I. Teremka. K.: Akademiya. 752 s.
4. Markina, S.V. (2002). Realizaciya stylovogo puanta kak movnogo znaku. Nova filologiya. No 4 (15). Zaporizhzhya: ZDU. S. 256-261.
4. Khoroshylov, O. (2021). Estetychnyj instrumentarij formuvannya uyavnyx spilnot: fenomen nacionalnogo gimnu. Mizhнародni ta politychni doslidzhennya. Odessa: ONU im. I.I. Mechnykova. No 34. S. 212 – 23.

5. Amenorvi, C. R. (2018). Lexical Cohesion and Literariness in Malcolm X's "The Ballot or the Bullet". *The Journal of Applied Linguistics and Applied Literature: Dynamics and Advances*. No 6(1). P. 27–37.
6. Burke, M. (2012). Systemic Stylistics: An Integrative, Rhetorical Method of Teaching and Learning in the Stylistics Classroom. *Pedagogical Stylistics: Current Trends in Language, Literature and ELT*. L.: Continuum Press. P. 531.
7. Der Brockhaus (1993) in einem Band. Leipzig: Brockhaus. 1024 S.
8. Duden (1989). *Deutsches Universalwörterbuch* /Ed. G. Drosdowski. Mannheim [u.a.]. 1816 S.
9. Fadaee, E. (2011). Symbols, metaphors and similes in literature: A case study of "Animal Farm". *Journal of English and Literature*. L.: Academic Journals. Vol. 2 (2). P. 19 – 27.
10. Green, R. (Ed.) (2017). *The Princeton Encyclopedia of Poetry and Poetics*. Princeton: University Press. 1680 p.
11. Kohl K., Bolognesi M., Werkmann-Horvat A. (2020). The Creative Power of Metaphor. *Creative Multilingualism: A Manifesto*. Cambridge: Open Book Publishers. P. 25-44
URL: <https://doi.org/10.11647/OBP.0206>
12. Kolyada, E. (2018). The Genre System of Early Russian hymnography: the main stages and principles of its formation. *Journal of the International Society for Orthodox Church Music*. Vol. 3. Section III : Miscellanea. P. 295–312.
13. Machin, D. (2017). Music and sound as discourse and ideology: The case of the national anthem. *The Routledge Handbook of Language and Politics* CH28RWcorr. – Routledge. P. 426-439.
14. MD: Macmillan Dictionary. URL: <http://www.macmillandictionary.com>
15. OED: Oxford English Dictionary. URL: <http://oxforddictionaries.com>
16. Weils, K. (1997). *A Dictionary of Stylistics*. L.: Longman, 1997. 429 p.

ДЖЕРЕЛА ЕМПІРИЧНОГО МАТЕРІАЛУ

- Liste der Nationalhymnen*. Retrieved from: https://de.wikipedia.org/wiki/Liste_der_Nationalhymnen
- Nationalanthems Info*. Retrieved from: <https://nationalanthems.info/gb.htm>

Дата надходження статті до редакції: 25.02.2025
Прийнято до друку: 29.03.2025